

Wasberen als exoot in Nederland

Je kent ze wel van de televisie, YouTube of de dierentuin: wasberen. Met een enorm 'schattig gehalte' halen deze boefjes hoge kijkcijfers en bezoekersaantallen. Tegenwoordig hoef je niet eens meer naar een dierentuin om deze dieren te bekijken, maar komen ze in Europa in het wild voor en rukken ze ook op naar Nederland. Wat betekent dit voor ons? Moeten we ons verheugen op de komst van een nieuwe soort of moeten we juist maatregelen treffen?

Tekst: Milou van Silfhout, KAD

Uiterlijk en gedrag

De wasbeer (*Procyon lotor*) is makkelijk te herkennen. Het is een grijs, middelgroot zoogdier met een kenmerkend zwart gezichtsmasker en een geringde staart. Ze kunnen tot wel elf kilo zwaar worden en de mannetjes zijn gewoonlijk zwaarder en groter dan de vrouwtjes. Wasberen maken kwetterend, grommend of hondachtig geluid, vooral als ze jong zijn. Ze zijn actief in de schemer en 's nachts. Soms worden ze verward met de wasbeerhond (*Nyctereutes procyonoides*) die ook op de Unielijst staat. De wasbeerhond is iets groter en mist de zwart-witte ringen op de staart. Het gezichtsmasker van

Wasberen zoeken hun voedsel door met hun handen over de bodem van ondiep water te bewegen totdat ze iets eetbaars vinden.

Soms worden wasberen verward met de wasbeerhond. Deze mist de zwart-witte ringen op de staart en zijn gezichtsmasker wordt onderbroken door een lichtere streep tussen de ogen.

de wasbeerhond wordt onderbroken door een lichtere streep tussen de ogen. Wasberen danken hun naam aan hun gedrag. Ze wassen namelijk hun voedsel voordat ze het opeten. Hard voedsel waken en kneden ze tot het zachter wordt en kikkers worden grondig gewassen om giftige stoffen uit de huid weg te poetsen. De wasbeer zoekt zijn voedsel door met zijn handen over de bodem van ondiep water te bewegen totdat hij iets eetbaars vindt. Dichtbij mensen in de buurt houden ze ons gedrag goed in de gaten. Als het afval wordt buitengezet, zal de wasbeer 's nachts even langskomen om te kijken of er niet wat lekkers is weggegooid.

Oorsprong

Oorspronkelijk komen wasberen uit Noord-Amerika waar ze leven in bosrijke gebieden waar water aanwezig is. Begin vorige eeuw zijn de wasberen naar Rusland en Duitsland gehaald voor de pelsfokkerij. Enkele dieren zijn ontsnapt en in het wild terechtgekomen en er zijn twee paartjes uitgezet in Duitsland voor de jacht en (ironisch genoeg) om de soortenrijkdom te vergroten. Deze dieren konden zo goed overleven dat de populaties in relatief korte tijd enorm zijn gegroeid. De wasbeer heeft zich inmiddels verspreid over grote delen van Europa en komt voor in Tsjechië, Oostenrijk, Zwitserland, Frankrijk en de Benelux.

Status als invasieve exoot

De wasbeer is een exoot in Europa; hij hoort hier niet thuis en is hier door menselijk toedoen terechtgekomen. Dat hoeft niet direct een probleem te zijn, maar bij sommige soorten kan het enorme gevolgen hebben. Deze soorten krijgen de status van invasieve exoot. Ze kunnen bijvoorbeeld economische gevolgen hebben (denk aan de muskusrat en de Aziatische boktor), een risico vormen voor de gezondheid van de mens (denk aan de tijgermug) of inheemse soorten verdringen waardoor ecosystemen worden verstoord (denk aan de Amerikaanse rivierkreeft). Sinds 3 augustus 2016 geldt een Europees verbod (EU-exotenvoerordening 1143/2014) op het bezit, handel, kweek, transport en import van een aantal exotische soorten. Deze soorten staan op de Unielijst. Elke exoot wordt beoordeeld op risico's en als die groot genoeg zijn wordt de soort toegevoegd aan de Unielijst. De lidstaten van de EU hebben de plicht om in de natuur aanwezige populaties van soorten die op de Unielijst staan op te sporen en te verwijderen. Er staan op dit moment 52 soorten op de lijst, waaronder de wasbeer.

Risico's van de wasbeer

De wasbeer staat op de Unielijst omdat deze soort meerdere risico's met zich meebrengt. Ten eerste hebben ze een effect op de biodiversiteit en het ecosysteem. In Noord-Amerika hebben de wasberen een negatief effect op de vogelpopulatie. Wasberen zijn alleseters, maar lijken een voorkeur te hebben voor (water)vogels. De vogels in Europa zijn een makkelijke prooi omdat ze de predatie van wasberen niet gewend zijn. Ze weten zichzelf moeilijker te verdedigen. Bovendien heeft de wasbeer geen natuurlijke vijanden hier, waardoor de populatie uit de hand kan lopen en de predatiedruk dus erg groot kan worden.

Wasberen brengen ook een risico met zich mee dat een effect kan hebben op de gezondheid van de mens. Ze kunnen namelijk drager zijn van een spoelworm (*Baylisascaris procyonis*) die ook mensen kan infecteren. Het komt niet vaak voor, maar een infectie kan ernstige gevolgen hebben. Er kunnen neurologische klachten ontstaan en het kan leiden tot de dood. In Noord-Amerika worden

wasberen ook gezien als de belangrijkste gastheer voor rabiës. Bovendien kunnen wasberen schade aanrichten in stedelijk gebied. Als ze op zoek gaan naar voedsel of een plek om te overnachten, kunnen ze vuilnisbakken vernielen en huizen binnendringen. Ook in de landbouw vormt de wasbeer een risico door schade aan gewassen, stallen en viskwekerijen.

Maatregelen

In Nederland is het beheer van invasieve exoten (op enkele uitzonderingen na) een taak van de provincies. Een lastige taak aangezien er ook rekening moet worden gehouden met het dierenwelzijn. Op 29 maart jl. werd besloten om de wasberen in de provincie Limburg af te schieten. Als reactie hierop heeft stichting AAP 27.000 handtekeningen verzameld tegen het afschieten van de wasberen. Afschieten zou wreed, ineffectief en duur zijn. Daarop is er op 12 april jl. besloten de wasberen toch op te vangen, terwijl eerder werd gezegd dat hier geen mogelijkheid voor was. Zo blijkt maar weer dat in deze tijd van social media de publieke opinie zo machtig kan zijn dat het beleid wordt aangepast. Het publiek zal goed geïnformeerd moeten worden over invasieve exoten en over de risico's die hun aanwezigheid met zich meebrengt. Dit geldt met name voor de aaibare exoten. Het opvangen van al deze dieren is ook geen oplossing op de lange termijn; vanuit onze buurlanden zullen steeds opnieuw wasberen het land binnen blijven komen.

Wasberen weten goed gebruik te maken van ons afval en kunnen daarbij aardig wat overlast veroorzaken. Foto: Steve (CC BY-SA 2.0)

De wasberen die nu ons land binnenkomen zijn nakomelingen van ontsnapte dieren uit de pelsfokkerij. Foto: Wisconsin Department of Natural Resources (CC BY-ND 2.0)